

Krzysztof Janas

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

„Macieja Zielińskiego koncepcja wykładni prawa”
– Ogólnopolska Konferencja Naukowa
Dedykowana Profesorowi Maciejowi Zielińskiemu,
Uczonemu i Nauczycielowi,
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
Poznań, 19 października 2015 r.

W dniu 19 października 2015 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa pt. „Macieja Zielińskiego koncepcja wykładni prawa”. Konferencja została zorganizowana pod patronatem honorowym Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego prof. dr hab. Romana Hausera. Zorganizował ją Komitet organizacyjny na czele z prof. UAM dr hab. Jarosławem Mikołajewiczem, wspierany przez Dziekana Wydziału Prawa i Administracji UAM prof. dr hab. Romana Budzinowskiego oraz Prezesa Sądu Apelacyjnego w Poznaniu Krzysztofa Józefowicza. W konferencji wzięło udział ponad stu dostojnych gości, w tym Rodzina Profesora Zielińskiego, Jego Magnificencja Rektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu prof. dr hab. Bronisław Marciniak, Prezes Sądu Najwyższego prof. dr hab. Lech Paprzycki, Sędzia Trybunału Konstytucyjnego prof. dr hab. Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz, prof. dr hab. Teresa Rabska i wielu innych, a wśród nich uczeni, sędziowie, prawnicy, doktoranci i studenci.

Konferencję otworzył prof. UAM dr hab. Jarosław Mikołajewicz, który przywitał gości, a następnie wskazał na powody i cele zorganizowanego spotkania. Powodem, dla którego zorganizowano konferencję, były 75. urodziny Profesora Macieja Zielińskiego – wybitnego uczonego, teoretyka prawa, twórcy oryginalnej koncepcji wykładni prawa. Profesor Mikołajewicz zwrócił uwagę na fakt, iż wprawdzie Jubilat Profesor Maciej Zieliński jest obecnie związany z Uniwersytetem Szczecińskim, to jego *Almae Matris* jest Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Celem wydarzenia było przedstawienie rezultatu badań inspirowanych twórczością Profesora. Po przemówieniu otwierającym prof. dr hab. Bronisław Marciniak, Rektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, odczytał list gratulacyjny w imieniu uczelni i wręczył upominki okolicznościowe. Profesor Maciej Zieliński podziękował Jego Magnificencji Rektorowi UAM za słowa uznania. Następnie

prof. dr hab. Roman Budzinowski, dziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza podziękował Jubilatowi za jego postawę i pracę w Uniwersytecie, przypominając gościom, iż on sam jest uczniem prof. Macieja Zielińskiego (studiował u Niego logikę). Jako kolejny wystąpił prof. Uniwersytetu Szczecińskiego dr hab. Zbigniew Kuniewicz, dziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, który podkreślił, iż Profesor Maciej Zieliński wprawdzie przepracował na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza 40 lat, jednak z Uniwersytetem Szczecińskim był związany już od lat 60. ubiegłego wieku. Dziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego podziękował, że mimo odejścia w przeszłości Jubilata do Uniwersytetu Szczecińskiego, relacje pomiędzy obydwooma uczelniami są nadal jak najlepsze. Jako ostatni w tej części konferencji głos zabrał Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu – sędzia Krzysztof Józefowicz, który podziękował za współpracę w organizowaniu konferencji, która służy wymianie doświadczeń między teoretykami prawa – środowiskiem naukowym, a praktykami prawa.

W trakcie drugiej, merytorycznej części konferencji zostało wygłoszonych dziewięć referatów. Profesor dr hab. Andrzej Gomułowicz (UAM) wygłosił referat pt. „Zasada *aequitas* w orzecznictwie podatkowym sądu administracyjnego”, którym wprowadził słuchaczy w filozoficzną atmosferę dysputy Ulpiana, Cyncerona, Sokratesa, Arystotelesa, Platona oraz Zygmunta Ziemińskiego. W swoim wyjątkowym wystąpieniu prof. Andrzej Gomułowicz najpierw przypomniał, iż starożytni Rzymianie dostrzegali, że urzeczywistnienie słuszności (*aequitas*) zależy od sędziów, którzy powinni: rozumieć naturę i istotę prawa, mieć roztropny namysł, ponosić odpowiedzialność za rozstrzygnięcie i być bezstronnymi w orzekaniu. Właśnie ów problem rozważali wymienieni myśliciele, z którymi finezyjnie dialogował prof. Gomułowicz. Finalnie mędrcy – w wywodzie prof. Gomułowicza – doszli do wniosku, że zastosowanie koncepcji opracowanej przez prof. Macieja Zielińskiego powoduje, iż ryzyko krzywdy w procesie stosowania prawa nie istnieje, bowiem koncepcja ta realizuje cel prawa: dobro powszechne.

Następny referat pt. „O adekwatności derywacyjnej koncepcji wykładni prawa w unijnym kontekście interpretacyjnym” przedstawił prof. dr hab. Andrzej Bator (UWr), który ukazał adaptacyjne wartości derywacyjnej koncepcji wykładni prawa w odniesieniu do prawa europejskiego. Prelegent w pierwszej kolejności zwrócił uwagę na fakt, że w prawie europejskim istnieją różne źródła prawa (źródła podawcze jednego prawa), co stanowi o doniosłości tzw. fazy rekonstrukcyjnej tej koncepcji. Ponadto naświetlił m.in. problem pytania o prawodawcę racjonalnego w kontekście multicyentrycznego charakteru prawa Unii Europejskiej. Profesor Andrzej Bator podkreślił, że chociaż każdy język jest osobnym źródłem, to wspólnie wiodą one do jednej i tej samej normy prawnej.

Kolejny referat pt. „Sytuacje prawne i interpretacja europejskiego tekstu prawnego” wygłosiła dr Andżelika Godek. Autorka poruszyła problem wykładni unijnych tekstów prawnych w kontekście mocy deontologicznej prawa unijnego, jak również problem krajowego otoczenia prawnego w stosunku do systemu prawa unijnego. W dalszej części wystąpienia dr Agnieszka Godek (UAM) zwróciła uwagę na fragmentaryczność prawa unijnego, pełnego przepisów niepełnych, jak również na zastosowaną w unijnych tekstach prawnych technikę rozczłonkowania treściowego i syntaktycznego.

Kolejny referat pt. „O pożytkach interpretacyjnych brytyjskiej filozofii analitycznej XX wieku” przedstawił ks. dr hab. Tomasz Barankiewicz (KUL), który stwierdził, po pierwsze, że wypracowane w ramach tego nurtu filozofii koncepcje analizy języka wykazują podobieństwo z derywacyjną koncepcją wykładni prawa ze względu na zachodzące „zbliżenie konceptualne”. W angielskiej filozofii analitycznej także dostrzeżono, iż podstawową metodą poznania jest język. Po drugie, filozofowie analityczni widzieli

trudność wykazania warunków klaryfikacyjności tekstu prawnego. Wreszcie po trzecie, w obrębie tej filozofii wypracowano pięć własnych metod analizy tekstu.

Piąte wystąpienie pt. „O paremii „*clara non sunt interpretanda*” wygłosił prof. UAM dr hab. Jarosław Mikołajewicz. W trakcie referatu wyjaśniono źródła tej paremii, a następnie omówiono problemy, jakie rodzą te słowa w świetle teorii prawa, filozofii i językoznawstwa. Wobec niemożliwości utrzymywania sytuacji izomorfii na żadnej z owych płaszczyzn, pozostaje uznać za konkluzję premię zgoła odmienną: *omnia sunt interpretanda*.

Po Profesorze Mikołajewiczu wystąpiła prof. UZG dr hab. Hanna Paluszkiwicz z referatem pt. „O poznaniu sądowym”. Celem tej prezentacji było opisanie relacji między poznaniem sądowym, a poznaniem naukowym, drugim ze szczególnie zajmujących Profesora Macieja Zielińskiego obszarów badawczych.

Doktor Olgierd Bogucki (USz) przedstawił wykład pt. „Opinie ekspertów a wykładnia funkcjonalna – uwagi w kontekście zasady *iura novit curia*”. Celem wystąpienia było ukazanie potencjalnej roli ekspertów w wykładni prawa. Doktor Bogucki zwrócił uwagę, że derywacyjna koncepcja wykładni prawa zakłada posiadanie pewnej wiedzy pozaprawnej: o języku i o świecie – zwłaszcza w przypadku prowadzenia wykładni funkcjonalnej. Celem opinii biegłego miałoby być wykazanie do czego – na gruncie wiedzy o specjalistycznych dziedzinach ludzkiej aktywności – prowadziłyby przyjęcie określonych wariantów interpretacyjnych. Wniosek o możliwości przeprowadzenia takiej opinii wynikać może w szczególności z dyrektywy instrumentalnego nakazu.

Referat pt. „Uwagi o wykładni prawa cywilnego” przedstawiła dr Agnieszka Pyrzyńska (UAM). W swoim wystąpieniu wykazała, że czynność prawna (oświadczenie woli) ma wpływ na wykładnię prawa, co wynika z art. 56 k.c. – tj. może być *de facto* tak, iż dana norma prawna/jej element została ustanowiona czynnością prawną. Powyższe twierdzenie jest uzasadnione tym, że kodeks cywilny nasycony jest przepisami dyspozytywnymi i semi-imperatywnymi.

Ostatnie wystąpienie pt. „Macieja Zielińskiego koncepcja wykładni” wygłosiła dr Agnieszka Choduń. Ten referat miał charakter podsumowujący i porządkujący, a w jego toku przedstawiono główne pojęcia oraz założenia derywacyjnej koncepcji wykładni prawa Profesora Macieja Zielińskiego. Należy przyznać, iż zadanie powierzone dr Agnieszce Choduń było wyjątkowo trudne, gdyż polegało na przedstawieniu w skondensowanej postaci najważniejszych założeń koncepcji opracowanej przez Jej Mistrza.

Konferencję uświetnił koncert fortepianowy muzyki Łukasza Pohla („w cywilu” profesora nauk prawnych) z jego pierwszej płyty pod tytułem „About love. Works for piano”, obejmującej cykl miniatur fortepianowych bliskich założeniom minimalizmu muzycznego, w wykonaniu Tymoteusza Mikołajczaka. Było to prawykonanie koncertowe tego zbioru.

Na koniec konferencji głos zabrał Profesor Maciej Zieliński, który powiedział, że prawoznawstwo to ważny element życia społecznego, zaś wszelkie teorie prawa należy uprawiać w taki sposób, ażeby były owocne dla praktyki.

Konferencja była wydarzeniem uroczystym. Jej zasadniczym atutem było jednak nie to, że stanowiła okazję do oddania należnego Profesorowi Maciejowi Zielińskiemu szacunku za wkład w rozwój nauki, ale przede wszystkim fakt, iż była miejscem do przedstawienia też powstałych na skutek inspiracji ideami Macieja Zielińskiego przez przedstawicieli różnych dyscyplin nauki prawa, wywodzących się z różnych ośrodków badawczych w Polsce. Wygłoszone na konferencji referaty stanowią będą przyczynek do dalszych pogłębionych badań i dyskusji na temat zastanych jak i nowych, wylaniających się problemów prawoznawstwa, w których rozstrzygnięciu koncepcje Profesora Macieja Zielińskiego niejednokrotnie stanowią wymagające jedynie stosownych aplikacji rozwiązanie.